

Türkiye'de İzcilik Teşkilâtının Kuruluşu

M. Yasin TAŞKESENLİOĞLU

Bayburt Üniversitesi

TAŞKESENLİOĞLU, M. Yasin, Türkiye'de İzcilik Teşkilâtının Kuruluşu. *CTAD* Yıl 5, Sayı 10 (Güz 2009), 103-116.

Osmanlı devleti, kendi gereksinimlerine göre yarı askerî bir yapı kazandırdığı izciliği devlet eli ile geliştirmesinin yanı sıra bu konuda Osmanlı gençliğinin sağlam vücutlu ve dinç olarak yetişmesini amaç edinmişti. Devletin son döneminde sınırlarının sürekli daralması, uzun yıllar savaş hâlinde olması ve ordunun asker ihtiyacı, gençleri askerlik için hazırlamak zorunluluğunu ortaya çıkarmıştı. Bu zorunluluk kendini iyiden iyiye hissettirmiş ve Birinci Dünya Savaşı'nda kendini daha fazla göstermişti. İttihat ve Terakki idaresi asker ihtiyacından dolayı izci faaliyetlerini de askerliğin bir ön eğitim süreci şeklinde uygulamaya koydu. Bu uygulama önce kendini Osmanlı Güç Dernekleri, ardından da Genç Dernekleri olarak gösterdi. Bu dernekler, devlet politikası gereği önce İngiliz ekolünden daha sonra da Alman ekolünden etkilendi. Özellikle ülkenin birçok bölgesinde Birinci Dünya Savaşı boyunca etkin olan Genç Dernekleri, 1920 yılında etkinliğini tamamen yitirse de Cumhuriyet döneminde tekrar kurulmasına çalışıldı. İzciliğin paramiliter şekilde gelişmesi yerel ve özel girişimleri engelledi ise de sonraki dönemler için bir alt yapı niteliği taşımış oldu. Türkiye'de resmî kuruluş yılı olan 1914'den başlayan süreçte izcilik, Birinci Dünya Savaşı döneminin olumsuz etkileri olsa da Millî Mücadele kazanıldıktan sonra resmen 1923 yılında tekrar canlandı.

Anahtar Kelimeler: Türk İzciliği, Harold Parfitt, Von Hoff, Osmanlı Güç Dernekleri, Osmanlı Genç Dernekleri.

TAŞKESENLİOĞLU, M. Yasin, The Foundation of Scouting in Turkey. *CTAD* Year 5, Issue 10 (Fall 2009), 103-116.

Ottoman Empire officially developed scouting into which it fit a paramilitary structure according to its necessities, it aimed ottoman (Turkish) youth to be grown up as robust people with healthy bodies. Empire's existence in a state of war during a long time, shrinking of its borders constantly and the army's need of soldiers created the necessity of making the youth to be ready for military service. This need made itself felt thoroughly and was on its peek during the World War I. As a matter of fact, Turkish scouting organization born and as a procedure of pre-draft because of the need for soldiers. This practice stood out first as Ottoman Power Associations and then Ottoman Youth Associations. The associations as mentioned before, were influenced the English scouting experience at first, and then, the German one due to state policies. In particular, Ottoman Youth Associations that were active in most part of the country during the World War I were tried to be reestablished during the

Republican Era though they had lost their influence totally in 1920. The paramilitary development of Turkish scouting not only hindered the general and private initiatives but also provided basis for later periods. Scouting in the period starting in 1914 which is the official date of foundation in Turkey, has been revived officially in 1923 after War of Independence in spite of the negative effects during the World War I.

Key Words: Turkish Scouting, Harold Parfitt, Von Hoff, Ottoman Power Associations, Ottoman Youth Associations.

Giriş

İlk olarak İngiliz General Robert Baden-Powell tarafından İngiltere’de 1908 yılında kurulan İzcilik (*scouting*) teşkilâtı, kısa zamanda pek çok ülkede benimsenerek örgütlü bir yapı kazanmış bir gençlik kuruluşudur. Ancak bu teşkilât, gerek kuruluş itibarıyla ve gerekse yayıldığı bölgelerdeki genç nüfusun fizikî gücünden yararlanma düşüncesi ile farklı uygulamalara tâbi tutulmuştur. Bu uygulamalar genellikle askerî niteliktedir. Esasta kurucusu Baden-Powell, tanımını yaparken izciliği iki gruba ayırmış ve izciliğe bugünkü sivil görünümünden farklı bir görev yüklemiştir. Baden-Powell, izcileri 'harpte ordunun ardından giderek düşmanın bulunduğu yeri keşfe çalışan ve gördüklerini amirine bildiren askerler' ve 'Kuzey Amerika'nın kapan ve tuzakla av avlayan izcileri, Batı Afrika izcileri keşşaf, Asya'yı veya bütün dünyayı dolaşan misyonerler' şeklinde harp ve sulh izcileri olarak ikiye ayırır.¹ Bu tanımlamadan kolayca anlaşılacağı üzere izcilik, ilkin sivil görünümünden ziyade askerî ve siyasî amaca hizmet eden bir görüntü arz ediyordu. Nitekim teşkilâtın kurulması fikri İngiltere'nin Güney Afrika sömürgesinde kuzeyi Transvaal'de çıkan bölgenin tarihsel halkı olan yerlilerin isyan sonucu gelişti. İsyanı bastırmaya sevk edilen İngiliz ordusu askerlerinin bedenî zayıflığı, bu orduda general olan Baden-Powell'i izciliği kurmaya sevk etti. Baden-Powell, bu teşkilât sayesinde ordunun güçleneceğini düşünüyordu.² Ona göre izciler her tehlikeye karşı göğüs gerebilen, vatanları için canını feda edebilen ve bunu da vatanlarına ve vatandaşlarına karşı bir vazife olarak addeden gençler olmalıydı.³ İngiltere’de kurulduktan sonra Fransa’da *Eclaireur*, Almanya’da *Pfad Finder* adlarıyla gelişen izcilik kısa sürede tüm Avrupa’da benimsenen bir teşkilât hâlini aldı.

Türkiye’de ise izcilik, önceleri özel çabalar sonucu yerel seviyede bazı girişimlerle başladı. Bu girişimlere Mekteb-i Sultanî’deki⁴ ve 1910 yılında nizamnâmesi hazırlanarak faaliyete geçen Vefa Gençlik Kulübü’ndeki girişimler

¹ Baden-Powell, *İzcilik*, Tercüme: Mustafa Rahmi, İstanbul, 1339, s.3.

² Powell, *age.*, s.3; Paul Vuibert, *İzcilik (Altın Ordu)*, Yazan: Bir Yurdcu, İstanbul, 1912, s.4.

³ Baden-Powell, *age.*, s.8.

⁴ Gökhan Uzgören, *Türk İzicilik Tarihi*, Papatya Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.3.

örnek olarak gösterilebilir⁵. Ancak bu gibi kuruluşların izçilik çalışmaları sistemli bir teşkilât olmaktan ziyade özel elbiselerle boru veya trampet eşliğinde haftada bir iki gün gösteri yürüyüşlerinden öteye geçemedi⁶. Diğer taraftan özellikle 1909 yılında çıkarılan Cemiyetler Kanunu'na uygun olarak ülke çapında birçok cemiyet kuruldu. Bunlar içinde gençlere yönelik oluşumlar, *İdman Yurdu*, *İdman Ocağı*, *Gençler Yurdu* gibi isimler altında varlık göstermeye başladı. İzçilik, bu oluşumlar içinde şube hâlinde yer aldı.

Gençlere yönelik kurulan cemiyetler içinde özellikle *Türk Gücü Derneği* önemli bir yer tutar. Türkçülük akımının öncüleri tarafından Türk Ocağı'nın alt kuruluşu olarak 14 Mart 1913'de (1 Mart 1329) kurulan Türk Gücü,⁷ "Türk'ün gücü her şeye yeter" parolası ile Türk gençlerinin zararlı alışkanlıklardan arındırılarak bedenî ve fizikî olarak güçlenip dinç ve gürbüz olmasını sağlamayı amaç edindi. Türk gencine hitaben yazılan ve cemiyetin amacını bildiren bir yazıda; gençliğin kahvehane gibi zararlı ortamlarda gücünü yitirdiği, bozsuz, kambur ve çolak kaldığına dikkat çekiliyordu. Ayrıca Avrupa toplumlarının askerliği, biniciliği, topçuluğu, gemiciliği Türklerden aldığına ve bunun sonucunda gençlik örgütlerinin ne kadar ilerlediğine vurgu yapılıyordu.⁸ Derneğin kuruluş tarihinin Balkan Savaşları zamanına denk geldiği göz önüne alındığında Baden Powell'in izci teşkilâtını kurduğu dönemdeki amacına paralel biçimlendiği yorumu yapılabilir. Osmanlı'nın Avrupa emperyal güçlerinin askerî sahada paramiliter örgütlenmelerini de izlediğine işaret eden bir durumdur bu. Nitekim emperyal Britanya'nın hizmetindeki general Powell da Transvaal Savaşı'nda gençlerdeki (genç ve asker) fizikî zayıflık üzerine izçiliği kurma gereksinimini hissetmemiş miydi?

Derneğin kurulduğu yıl "Türk Gücü'nün Umumi Nizamı" yayınlandı. Nizamnâmede; askere alınan her 1.000 gençten ancak 100'ünün vücutlarının sağlam olduğu, birçoğunun hasta ve illetli olduğu, böyle giderse 'vatanın elden gideceği' belirtiliyor; bu tehlikenin savuşturulması amacıyla derneğin yaptığı girişimlere yer veriliyordu. Bu girişimler dernek bünyesinde "Terbiye-i Bedeniye" ve "Hıfzıssıhha" şubelerinin açılması ile gerçekleşti. Ayrıca Terbiye-i Bedeniye şubesinin orduya bedenen sağlam gençler yetiştirmek amacı ile Avrupa'daki kılavuz teşkilâtı örnek alınarak açıldığı nizamnamede özellikle vurgulanmıştır.⁹

⁵ Saim Turgud, "Vefa Gençlik Kulübü", *Aylık Ansiklopedi*, Cilt II, 1 Mayıs 1945-15 Nisan 1946, İstanbul, 1946, s.416.

⁶ Kâzım Nami, *Mekteplerde Ahlakı Nasıl Telkin Etmeli*, İstanbul, 1343, s.40; *İdman* dergisi de devlet kontrolü altına alındığı tarihe kadar izçiliğin gezinti yapmaktan ibaret olduğu ve çok kısır kaldığı bilgisini verir. *İdman*, № 28, 14 Nisan 1330, s. 437.

⁷ *Türk Yurdu*, Cilt II (3-4)/35 (1912-1913), 7 Mart 1329/20 Mart 1913, Tutubay Yayınları, Ankara, 1999, s.188. Makalede *Türk Yurdu*'nun bu tıpkı basımı kullanılmıştır.

⁸ *Türk Yurdu*, Cilt II (3-4)/35, s.187-188.

⁹ *Türk Gücü'nün Umumi Nizamı*, Matbaa-i Hayriye ve Şurekası, İstanbul, 1329, s.3-5.

Türk gençliğinin talim ve terbiyesi konusunda devletin vakit kaybetmeksizin harekete geçmesi gerektiğini düşünen Türk Gücü, gençliğe hitap eden bir dernek olduğundan dolayı gençler arasında popüler olmaya başlayan izciliğe önem verdi ve bünyesinde izci şubeleri açtı. Özellikle Harbiye Nezareti'nin bu konuya öncülük etmesi ve 'millî terbiye' çatısı altında 'rehber, izci, keşşaf' adlarıyla birimler kurması gerektiği yönünde telkinlerde bulunulmuştur. Yani kendisinin yaptığı çalışmaların daha kapsamlı bir şekilde devlet tarafından ele alınması gerekliliğini savunmuştur.¹⁰

Türk Gücü Derneği 1915 yılına kadar faaliyet göstermiş, ve özellikle Anadolu'da Türk Ocağı'nın güçlü olduğu bölgelerde etkin olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi ve teşkilâtları tek bir çatı altında toplamaya başlaması derneğin etkinliğini yitirmesine sebep olmuştur¹¹.

İzcilik Faaliyetlerinin Devlet Eli ile Gelişmesi

Osmanlı devleti, II. Meşrutiyet'in ilânından hemen sonra başlayan savaş yıllarındaki gereksinimleri dahilinde izciliğe askerî bir anlayışla yaklaşmış, yani paramiliter bir kuruluş olarak devlet eli ile gelişmiştir. Okulların ve bağımsız derneklerin yukarıda özetlenen çalışmaları özel ve sivil teşebbüs niteliği taşımaktadır. Bunlar izciliğin ülke çapında kurulmasına ve gelişmesine alt yapı hazırlaması açısından önemli girişimler olarak değerlendirilse de resmî olarak izcilik, Osmanlı devletine başka adlar ve örgütlenmeler ile girmiştir. Örgütlenmeler ise Harbiye Nezareti öncülüğünde olmuştur. II. Meşrutiyet'in ilânını takip eden yıllarda tedricen ülke idaresini ele alan İttihat ve Terakki, izcilik teşkilâtının kurulmasına girişti. Nitekim 1914 yılında kurulan Sait Halim Paşa Hükûmeti'nde Harbiye Nazırı olan Enver Paşa'nın, orduda bir dizi yenileşme hareketi başlattığı bilinmektedir.. Ordunun asker ihtiyacının karşılanması için tedbir alan Enver Paşa, özellikle askerin eğitimine önem vermiş, ileride askere alınacak olan gençlerin temel eğitimi alması ve askere eğitilmiş bir şekilde gelmesi için yapılan çalışmalar doğrultusunda Belçika İzci Reisi İngiliz Harold Parfitt'in İstanbul'a davet edilmesini sağlamıştır. Meclis-i Vükelâ Parfitt'e, Harbiye ve Maarif Nezaretleri kontrolü altında Osmanlı devletine vereceği hizmet karşılığında senelik 300 lira ve yol masrafları için bir defaya mahsus olmak üzere 100 lira verilmesini kararlaştırmıştır. Giderler 1914 yılı Maarif Nezareti bütçesinden karşılanacaktır.¹²

¹⁰ *Türk Yurdu*, Cilt II (3-4)/37, 4 Haziran 1329/17 Haziran 1913, s.242-243.

¹¹ *Türk Gücü* ile ilgili geniş bilgi için bkz. Fevziye Abdullah Tansel, "Türk Gücü Derneği", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi Ahmet Caferoğlu Özel Sayısı*, Cilt I, Sayı10, Ankara, 1979.

¹² BOA MV 187/57.

Parfitt'in davet edilmesi, izcilik adına önemli bir girişimdir; çünkü İstanbul'a gelerek çalışmalara başlaması, Türkiye'de izciliğin resmî kuruluş tarihi olarak kabul edilir. Harold Parfitt'in izcilik teşkilâtını kurması için görevlendirilmesi Türk İzciliğinin kuruluşunda resmî başlangıç tarihi olarak kabul edilmesine rağmen onun Türkiye'ye geliş tarihi hakkında bugüne kadar verilen bilgilerde birtakım çelişkiler de mevcuttur. Gökhan Uzgören, *Türk İzcilik Tarihi* adlı çalışmasında Parfitt'in ilk olarak 22 Haziran 1912'de Türkiye'ye geldiğini ve "İzci Ocağı" kurduğunu belirtmektedir.¹³ Türkiye İzcilik Federasyonu tarafından hazırlanan *Türk İzciliğinin 90. Yılı* adlı eser de özellikle Uzgören'in çalışmasından faydalanılarak aynı bilgileri veriyor. Bu eserin basım tarihi 2002'dir ve izciliğin 90. yılı olarak isimlendirilmesinin sebebi de Parfitt'in ilk kez resmî izcilik çalışmalarını başlattığı tarihin yine 1912 olarak saptanmasıdır¹⁴. Bunların yanı sıra, Parfitt'in Türkiye'ye geldikten sonra izciliğin iyi bir şekilde anlaşılması amacıyla hazırladığı bir cep kitapçığını, 1923 yılında Türkçeye çeviren Türk İzci Ocağı Büyük Ortası üyesi ve Şark İdadisi Müdürü Mehmet Raif Bey ise konu ile ilgili daha farklı bir tarih vermektedir. 2004 yılında İbrahim Kurak tarafından tekrar ele alınarak hazırlanan eserde Mehmet Raif Bey'in de Parfitt'in İstanbul'a geliş tarihini 1913 olarak verdiği görülüyor.¹⁵

Türkiye'de izciliğin resmî kuruluşuna dair verilen farklı tarihlere ilişkin örnekler çoğaltılabilir. Ancak Parfitt'in İstanbul'a geliş tarihinin 1912 ya da 1913 olduğuna dair deliller sağlam değildir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi belgelerine göre bu tarih 22 Nisan 1914'tür.¹⁶ Dolayısıyla eğer Türkiye'de izcilik tarihinin resmî başlangıcı Parfitt'in İstanbul'a gelişi ve burada çalışmalara başlaması gösterilecekse 1914 yılı olması gerekir.¹⁷

Parfitt'le beraber Harbiye ve Maarif Nezaretleri bünyesinde çalışmalara başladıktan sonra İttihatçıların öncülüğünde kurulan teşkilâtın işleyiş biçimini içeren 'İzci Ocağı İç Nizamı' hazırlanmıştır.¹⁸ Nizamnâmede, Balkan Savaşlarından sonra güçlenen ve İttihat ve Terakki'nin de benimsemeye başladığı Türkçülük akımının etkisi en başta göze çarpar. Programda 5 gruba ayrılan izcilerin isimleri öz Türkçe sözcüklerden seçilmiştir. Bunlar kıdem sırasına göre aşağıdan yukarıya **adsız**, **çeri**, **tekin**, **alp** ve **tarhan** şeklindedir.

¹³ Uzgören, *age.*, s.7.

¹⁴ *Türk İzciliğinin 90. Yılı (1912-2002)*, Haz. Y. Ertuğrul Turhal, Türkiye İzcilik Federasyonu, Ankara, 2002, s. 32-33.

¹⁵ Harold Parfitt, *İzcilik Bilgileri Tatbikath İzci Muhtırası (Uygulamalı İzci Günlüğü)*, Çev. Mehmet Raif, Haz. İbrahim Kurak, Ankara, 2004, s.6-7.

¹⁶ BOA MV 235/80, Belge № 80-1.

¹⁷ *İdman* dergisinin Parfitt ile ilgili verdiği bilgiler iddiamızı destekler mahiyettedir. Nitekim derginin 6 Nisan 1330 (19 Nisan 1914, № 27) sayısında Parfitt'in geleceği bildirilmiş, bir sonraki 14 Nisan 1330 (27 Nisan 1914) sayısında da Parfitt'in gelerek göreve başladığı haberi verilmiştir. Bkz. *İdman*, № 28, 14 Nisan 1330, s.437.

¹⁸ *İzci Ocağı'nın İç Nizamnâmesi*, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul, 1330.

İzciliğe adsız olarak başlayan izciler kendilerini yetiştirdikçe mertebeleri yükselmektedir. Ocak teşkilâtı da yine aynı düşünce ile adlandırılmıştır: Küçükten büyüğe **oba**, **kol**, **oymak** ve **altın ordu** şeklindedir. Obalar kolları kollar oymakları oymaklar ise altın orduyu oluşturmaktadır. Ayrıca tesis edilen her oymağa **oğuz**, **kartal**, **tuğrul**, **sungur**, **koyun**, **keçi**, **aslan**, **at**, **geyik** ve **maral** gibi Türk mitolojisinin kutsal kabul edilen hayvan isimleri tercih edilmiştir.¹⁹ İzci Ocağı'nın kurulması Türk Yurdu çevresinde olumlu karşılanmış, "Türk İzciliği ve Oymak Üyelerinin And İçmesi" başlığı altında verilen bir haberde şu ifadeler yer verilmiştir: "İzcilik memleketimize iyiden iyiye giriyor ve Türkleşerek giriyor. Başta Harbiye Nazarı Hazretleri olmak üzere ciddi ve geniş izcilik teşkilâtı yapıldı. İzcilik teşkilâtında ad ve sanlar tamamen Türkçe bazıları eski Türkçedir. Reis; başbuğ, vekiline; kalgay, şubelere; oymak, şube reislerine; oymak beyi, izcilerin heyet-i umumiyesine; izciler ocağı deniliyor."²⁰ Elde ettiğimiz yeni bilgiler 22 Nisan-28 Mayıs 1914 tarihleri arasında ciddiyetle bir izci teşkilâtının kurulduğunu gösteriyor. Dolayısıyla Parfitt'in ilk resmî izcilik teşkilâtını 1914'de kurmuş olduğu kesinlik kazanmaktadır.

Başbuğluğunu Enver Paşa, Başbuğ Vekillliğini ('kalgaylığı'; *kalgaylık*) Parfitt'in yaptığı teşkilât bünyesinde Dâr-ül-muallimin'e ait bir sınıfta izci kursu açılmıştır. Kursu bitiren 7 meslek sahibi ve 9 muallim Talat Paşa huzurunda and içmiştir. 1914 Haziranı'nda ülkenin çeşitli bölgelerinden çağrılan 260 civarında gence de İstanbul Maltepe'de bir izci lider kursu açılmıştır.²¹ Bu arada ilgili kurumlara gönderilen talimatnâmeler ile faaliyetlerin uygun bir şekilde yürütülmesi sağlanmış, izcilik çalışmaları mahallin en büyük mülkî amirinin sorumluluğuna verilmiş ve eğitim dili de yalnızca Türkçe olarak belirlenmiştir. Verilen talimatları ve yapılan çalışmaları suistimal edenler, görevlendirildiği işi yapmayanlar ya da gerekli ciddiyeti göstermeyenler ise cezalandırılacak ve işinden atılacaktı.²²

Osmanlı Güç Dernekleri

Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi, izcilik çalışmalarını da olumsuz etkileyecektir. İttihat ve Terakki yönetiminde özellikle Enver Paşa'nın Alman taraftarlığı bir sonucu olarak Parfitt'in görevine son verilmiştir. Parfitt, İngiliz asıllı idi. Mekteplerde ve özellikle Harbiye Nezareti bünyesinde İngiliz asıllı birinin çalışması tehlikeli bulunmuştu. 'Müfrit bir İngiliz' olarak addedilen

¹⁹ Bkz. *İzci Ocağı İç Nizamnamesi*.

²⁰ *Türk Yurdu*, Cilt III (5-6)/67, 15 Mayıs 1330- 28 Mayıs 1914, s.314.

²¹ İnkılap Obruk, *İzcilik*, Ankara, b.y.y., s.29.

²² BOA DH.MB.HPSM. 13/72.

Parfitt'e 90 lira tazminat ve harcırah temin edilerek 11 Kasım 1914 (29 Teşrin-i Evvel 1330) tarihinde ilişiği kesilmiştir.²³

Diğer taraftan henüz Parfitt'in ilişiği kesilmeden Harbiye Nezareti, Haziran 1914'ten itibaren yeni ve daha kapsamlı bir oluşumun alt yapısını oluşturmaya başlamıştır. 15 Haziran'da yayınladığı programda Nezaret, yeni bir dernek kurarak tüm izçilik faaliyetlerini bu program kapsamına almıştır. Derneğin adı *Osmanlı Güç Dernekleri* olarak belirlenmiştir.²⁴ Askerî anlayışın ve düzenlemenin çok daha baskın olduğu bu yeni oluşumda izçilik hakkında şu ifadeler yer verildi: "...iş bu programda mezkûr mekteb ve müessesât programına nazaran terbiye-i bedeniye kısmında yapılmış ve izçilik talim ve terbiyesinde görülmüş olan harekât-ı talimiyenin devamlı bir surette tekrarına lüzum yoktur."²⁵

İfadeden anlaşılacağı üzere izçilik çalışmalarını beden terbiyesi için yeterli gören program, bu çalışmaları derneklere hazırlık şubesi olarak telakki etmiş, 17 yaş altı gençler için uygun görmüştür. Programın asıl hedef kitlesi olarak saptanan 17 yaş ve üzeri gençlere ise askerî eğitim verilmesi amaçlanmıştır.²⁶ Derneklerin amacı; gençleri vatan müdafaasına hazırlamak ve gençlerde ölünceye kadar kavi ve sağlam vatansever düşüncüyü korumaktır²⁷. İsvetli besteci Felix Körling'in 'Tre trallande Jantor' adlı şarkısı Selim Sırrı (Tarcan) Bey tarafından getirtilerek bestesine uygun şekilde Ali Ulvi (Elöve) Bey'in sözlerini yazdığı 'Dağ Başını Duman Almış' adıyla bestelenen marş Güç Dernekleri marşı olarak kabul edilmiştir, bu marş ilk defa Güç Dernekleri adına kullanılmıştır.²⁸

Osmanlı Genç Dernekleri

Osmanlı devleti, Birinci Dünya Savaşı'na Almanya safında girdikten sonra Osmanlı ordusunda Alman nüfuzunun artmasına paralel olarak izçilik çalışmalarında da Almanlardan yardım istemiştir. Almanya'nın İstanbul'daki Islahat Heyeti Başkanı Von Der Goltz Paşa, Almanya'da teşkil ettiği *Kaiserlich*

²³ BOA MV 194/34.

²⁴ *Güç Dernekleri Programı*, Matbaa-i Askeriye-i Süleymaniye, İstanbul, 1330.

²⁵ *Güç Dernekleri Programı*, s. 3.

²⁶ *Güç Dernekleri Programı*, s.3-4; ayrıca bkz. Zafer Toprak, "II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt II, Sayı 17, 14 Ekim 1985, s.534.

²⁷ *Güç Dernekleri Programı*, s.1.

²⁸ Toprak, agm., s.534; Bu marş Mustafa Kemal Paşa tarafından 25 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'dan Havza'ya geçişi sırasında kullanılmıştır; Paşa'ya tahsis edilen araç Kavak civarında arıza yapınca Mustafa Kemal Paşa araçtan inerek yanındaki subaylarla yolu yaya olarak kat etmeye başlamıştır. Yürüyüş esnasında Paşa'nın ve daha sonra da ona katılan arkadaşlarının bir ağızdan söylediği "Dağ başını duman almış" marşı dönemin ruhunu ifade etmesi bakımından önemlidir. Bkz. Refik Necdet Aktaş, *Atatürk'ün Bağımsızlık Savaşı Nasıl Hazırlandı*, İstanbul, 1973, s.40-41; Lord Kinross, *Atatürk Bir Milleti Yeniden Doğuşu*, 18. Basım, Çev. Necdet Sander, Altın Kitaplar, İstanbul, 2006, s.205-206.

Deutsche Jugendwehr (Kayzerin Alman Gençlik Direnişi) benzeri bir derneğin Türkiye’de de oluşturulması isteğini Harbiye Nezareti’ne bir rapor hâlinde teklif etmiştir. Von der Goltz Paşa’ya göre bu derneklerin kurulmasındaki amaç; asıl ordunun arkasında gençlerden kurulan güçlü bir ihtiyat kuvvetinin hazır bulundurulmasıdır. Böylece savaş esnasında yetişmiş askerlerin zayıyata uğraması durumunda yerini aynı niteliklerde yetişmiş gençlerin alması sağlanacaktı. Bu görevi kurulacak olan Genç Dernekleri yapacaktı. Goltz Paşa, izciliği ise hakikî bir terbiye-i bedeniye teşkilâtından ziyade eğlenceli bir spor dalı olarak görüyordu.²⁹

Harbiye Nazırı Enver Paşa, Güç Dernekleri’ne nazaran çok daha geniş çaplı olan bu projeyi kabul etti. Heyet-i Vükelâ’nın da onayı alınarak Goltz Paşa’nın tavsiyesi üzerine Alman Genç Dernekleri’nde bilgi ve tecrübe sahibi olan Von Hoff, Ocak 1916’da Türkiye’ye davet edilmiştir.³⁰ Bu sırada Almanya’nın Fransız cephesinde bulunan Von Hoff Paşa, ancak Şubat 1916’da İstanbul’a gelerek Miralay rütbesi ile görevine resmen başlamıştır.³¹ Kısa bir çalışmadan sonra Genç Dernekleri adına Harbiye Nezareti’ne bağlı olarak *Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumîliği* kurulmuş, Von Hoff da Genç Dernekleri Umumî Müfettişi olarak atanmıştır. Ayrıca onun yardımcılığına Erkân-ı Harp Kaymakamı Asım Bey, dernek üyeliklerine Süvarî Yüzbaşı Tahir Bey, Yüzbaşı İzzet Bey, Rehber Yüzbaşı Ziya Bey, Tercüman Vedat Bey, Mülazım-i Sani Münir Bey ve İhtiyat Sınıf-ı Rabî Şaban Bey getirilmiştir.³² Derneklerin işleyiş biçimini belirleyen 'Osmanlı Genç Dernekleri Hakkında Kanun-u Muvakkat'ı Sultan V. Mehmet Reşad tarafından onaylanarak 17 Nisan 1916 tarih ve 411 numaralı kanunla kabul edilmiştir.³³ Böylece 1914’te başlayan izciliğin paramiliter örgütlenme süreci Osmanlı Genç Dernekleri ile tam teşekküllü bir yapı hâline dönüşmüştür.

Kanuna göre dernekler; **gürbüzler** ve **dinçler** olarak ikiye ayrıldı. On iki ile on yedi yaş arası gençler *Gürbüz Derneği*’ni, 17 yaş ve üzeri gençler de *Dinç Derneği*’ni oluşturdu. Derneklerdeki gençlerin eğitimi, askere alınana kadar devam edecekti. Dernekler, Osmanlı devleti sınırlarında yaşayan tüm unsurların gençlerini kapsamak suretiyle geniş bir tabanı içine alacak şekilde örgütlenmeye başladı.

Kurulduktan sonra halka dernekleri tanıtma ve benimsetme çabası içine giren Umumî Müfettişlik, bunu basın, idarî ve mülki amirler sayesinde

²⁹ Sadık Sarısamam, “Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri”, *OTAM*, Sayı 11, 2000, s.443.

³⁰ Sarısamam, agm., s.444.

³¹ Fon Hoff, “Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilâtı ve Tevsii”, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* [bundan sonra OGDm kısaltması] Sayı 1, 1 Eylül 1333/14 Eylül 1917, s.7.

³² ATASE K.51/G.144.

³³ *Düstur*, Tertib-i Sani, Cilt VIII, İstanbul, 1928, s. 898.

sağlamaya çalışmıştır. Von Hoff bu amaca yönelik propaganda çalışmasında bulunmuştur. Bu propagandadan örneklemek mümkündür:

...Mini mini yavrular hayatın herhangi şeraiti dâhilinde ve dünyanın her tarafında muvaffak olabilecek tarzda cesur, kavi bir insan-ı kâmil olarak yetiştirilecektir. Büyük bir terbiyeye tabii olarak yetişen gençlerin vatan tehlikede olduğu zaman da silaha sarılıp onu muvaffakiyetle müdafaa edebilecekleri de şüphesizdir. 17 yaşından yukarı olan dinçlerin teşkil edeceği acemi efrad mektebi askeri bir mekteb olmadığı halde bile burada gençler görecekları talim ve terbiye sayesinde ileride hizmet-i askerilerini ifa ederken müşkülât çekmeyecekler, bilakis büyük bir suhulet göreceklardır.³⁴

Osmanlı Genç Dernekleri, derneklerin yayın organı olarak *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*'nı 14 Eylül 1917 (1 Eylül 1333) tarihinde çıkarmaya başlayacaktır. Umumî Müfettiş Von Hoff Paşa, Selim Sırrı (Tarcan), Mustafa Asım ve Ahmet Münir Beylerin dernekleri tanıtıcı ve dernek gençlerini eğitici amaçlar taşıyan yazılarının bulunduğu bu dergi, son sayısını çıkardığı 14 Kasım 1919 (1 Teşrin-i Sani 1335) tarihine kadar ayda bir olmak üzere toplam 18 sayı neşredilmiştir.

Osmanlı memleketinin farklı vilâyetlerinde faaliyet gösteren dernekler, 1917 yılı sonlarına kadar 3000 civarında rehber yetiştirmeyi başardı.³⁵ Derneklerin sayısal olarak kaç genç izci yetiştirdiği tam olarak bilinmemekle birlikte sadece Bursa ve çevresinde 1917 Ekimi'ne kadar 8000'den fazla gencin faaliyet gösterdiği bilgisi diğer bölgeler için bir ipucudur.³⁶ Ayrıca Osmanlı Genç Dernekleri kurulduğu tarihten Temmuz 1917'ye kadar toplam 45 vilâyet ve sancakta 706 dernek şubesi açılmış olup,³⁷ 1918 yılına gelindiğinde bu şubelere ek olarak 381 dernek şubesi daha faaliyete geçmiştir.³⁸ Bu kadar geniş yayılımı olan bir teşkilâtın masrafları, Maliye Nezareti'nin yükünün hafifletilmesi amacıyla, kurulduğu bölgenin idarî ve mülkî amirine havale edilmiştir.³⁹

Osmanlı devletinin Birinci Dünya Savaşı'nda içinde bulunduğu ittifak grubu ile birlikte mağlup olması ve ardından İttihat ve Terakki'nin kendini feshederek (1 Kasım 1918)⁴⁰ liderlerinin yurtdışına çıkması, diğer taraftan 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasıyla ülkenin işgal edilmesi, derneklerin büyük yara almasına neden olmuştur. Buna Von Hoff Paşa'nın daha mütareke imzalanmadan Eylül 1918'de Almanya'ya dönmesi ve birçok dernek

³⁴ Fon Hoff, *Osmanlı Genç Dernekleri, Ehemmiyeti, Maksadı Nedir? Ne Surette Çalışacaktır?*, İstanbul, 1334, s.4-5.

³⁵ OGDM, Sayı 1, 14 Kasım 1919 (1 Teşrin-i Sani 1335), s.7.

³⁶ Sarısamam, agm., s.449.

³⁷ OGDM, Sayı 1, 1 Eylül 1333/14 Eylül 1917, s.14-15.

³⁸ OGDM, Sayı 6, 1 Şubat 1334/14 Şubat 1918, s.15.

³⁹ BOA DH.UMVM, 149/15, Belge № 15-3.

⁴⁰ *Hadisat*, № 17, 5 Teşrin-i Sani 1334.

sorumlusunun terhis olması⁴¹ eklenince, Osmanlı Genç Dernekleri ve Umumî Müfettişlik ani bir çöküş sürecine girmiştir.

Bu konudaki bazı çalışmalara göre dernekler Birinci Dünya Savaşı'nın bitmesi ile sona ermiştir.⁴² Ancak derneklerin kısmen de olsa bir süre daha varlığını sürdürdüğü yönünde bilgiler vardır. Nitekim Mondros Mütarekesi ile önce faaliyetleri tamamen duran dernek, daha sonra tekrar Harbiye Nezareti bünyesinde Mayıs 1919'dan itibaren etkin olmaya çalışmıştır.⁴³ Von Hoff Paşa'dan boşalan Umumî Müfettişliğe önce vekâleten Mustafa Asım Bey,⁴⁴ ardından asaleten Miralay Halil Sami Bey atanmıştır.⁴⁵

Mütareke döneminde Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumîliği, Harbiye Nezareti'nden izcilik faaliyetlerini sürdürmesini ve bunun için gerekli tedbirlerin alınmasını istemişse de⁴⁶ Nezaret bu isteği karşılayamamıştır. Zaten bu dönemde Türk izci teşkilâtları yabancı teşkilâtlara -özellikle de işgalci güçlerin izci teşkilâtlarına- nazaran sönük kalmış,⁴⁷ İstanbul'a oranla Anadolu'da kısmen faaliyetler devam ettiyse de, Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra canlanmaya başlayan izcilik, ancak 1 Mart 1923 tarihinde tekrar resmî bünyeye kavuşabilmiştir.⁴⁸

Osmanlı Genç Dernekleri'nin Mütareke döneminde teşkilâtlı yapısını kaybetmesi bir kaç sebebe bağlanabilir; Mondros Mütarekesi'nin 5. Maddesi gereğince Osmanlı ordularının terhis edilmesi⁴⁹ yarı askerî bir oluşum olan dernekler için olumsuz bir durum teşkil etmiş oldu. Nitekim dernek üyesi gençler, ordunun imkânları kullanılarak eğitimlerini alıyorlardı. Von Hoff Paşa'nın savaş sonunda görevi bırakması da derneklerin zayıflaması yönünde olumsuz bir durum yaratmış olmalıdır. Ayrıca devletin başkenti İstanbul'un, İtilaf devletlerince, 13 Kasım 1918'de fiilen işgalinin ardından 16 Mart 1920 tarihinde resmen işgal edilmesi, Osmanlı Genç Dernekleri'nin Umumî Müfettişliği'nin bağlı olduğu Harbiye Nezareti'nin de diğer Osmanlı kurumları gibi İtilaf devletleri denetimine geçmesine neden olmuştu. Osmanlı devletinde merkezî otoritenin işgal güçleri tarafından kontrol altına alınması, derneğin

⁴¹ ATASE K.51/G.144/B.144-1

⁴² Toprak ile Sansamanın'ın bu çalışmada referans verilen makaleleri ve İnkılap Obruk'un eseri.

⁴³ ATASE K.211/G.219.

⁴⁴ Mustafa Balcıoğlu, "Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılap Gençleri Derneklerine", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt XV, Sayı 43 (Mart 1999), s.140.

⁴⁵ ATASE K.51/G.144/B. 144-1.

⁴⁶ ATASE K.51/G.144/B. 144-1.

⁴⁷ Kâzım Nami, *age.*, s. 40.

⁴⁸ *Türkiye İdman Mecmuası*, Sayı 9, 13 Mart 1339, s. 248.

⁴⁹ *Türk İstiklâl Harbi I Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Yayınları, Seri No: 1, Ankara, 1962, s.42.

İstanbul dışında açmış olduğu Umumî Müfettişliğe bağlı şubelerin dağılması anlamına geliyordu. Dolayısıyla işgal, dernekleri doğrudan etkilemiştir. Başkentin fiili işgalinden resmen işgal edilene kadar geçen sürede Osmanlı Genç Dernekleri'nin etkinliğini koruması düşünülemezdi ise de derneklerin amacının; Osmanlı gençlerinin –özellikle yabancı ve azınlık izci örgütlenmeleri karşısında- dernek bünyesinde yeniden toplanmaya çalışılması olarak yorumlanabilir.⁵⁰ Fakat bu arada Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa öncülüğünde başlayan Millî Mücadele, Türk gençliğinin bağımsızlık hedefiyle yeni bir örgütlenme süreci içine girmesini sağlamıştır. Vatansaver gençler Osmanlı Genç Dernekleri'ne benzerlikler gösteren teşkilâtlanmalar ile Müdafaa-i Hukuk düşüncesi çatısı altında Ulusal Kurtuluş Savaşı'na önemli faydalar sağlamışlardır.⁵¹

Dernekler ile ilgili son bilgiye, 7 Kasım 1920 tarihinde Umumî Müfettişlik'ten Harbiye Nezareti'ne gönderilen rapor ile ulaşılmıştır.⁵² Derneklerin tekrar canlanması ve örgütlenmesi için yapılması gerekenlerin 12 madde hâlinde sunulduğu raporda özellikle Avrupa'daki gibi bir izcilik teşkilâtının oluşturulması teklif ediliyordu. Yeteri derecede güce sahip olmayan orduların ancak bu sayede ve az zaman zarfında büyük bir orduya sahip olduğunun vurgulandığı raporda, aynı zamanda izciliğin “müdafaa-i memleket” için çok önemli olduğunun altı çizilmiştir. Osmanlı devletinin, ordusunu - yukarıda vurgulandığı gibi Mondros Mütarekesi'nin 5. Maddesi gereğince- terhis etmek zorunda kaldığı bu dönemde izci teşkilâtı ileride oluşturulacak yeni bir Osmanlı ordusunun alt yapısı olarak görülüyordu. Şunu da belirtmek gerekir ki raporda İzçiliğin; Genç Dernekleri ve Keşşâf teşkilâtı ile aynı anlamda algılanması gerektiğine dikkat çekilmiş, hatta spor faaliyetlerinin dahi izcilik teşkilâtı bünyesine alınması öngörülmüştür.

Osmanlı Genç Dernekleri - Mustafa Kemal Paşa İlişkisi

Atatürk'ün gençliğe verdiği önem herkes tarafından malumdur. Bu önem, Atatürk'ün tüm düşünceleri ve eylemlerinde kendini göstermiştir. 'Gençliğe Hitabe' bunun en güzel kanıtıdır. Fakat Atatürk'ün gençliğe verdiği önemi ifade ederken tarihî olayların mesnetsizce yazılması da doğru olmasa gerektir. Osmanlı Genç Dernekleri ile Mustafa Kemal Atatürk arasında bağ kurma çabası içine giren bazı yazarların varlığı bu noktada dikkat çekicidir. Bu yanlışlığın kaynağı, referans arşiv belgelerinin peşi sıra denetlenmeden kullanımınıdır. Miralay Mustafa Kemal'in (Atatürk), 1915-1916 yılları arasında derneklerin Genel

⁵⁰ Bu dönemde İstanbul'da azınlıkların ve işgal güçlerinin izci faaliyetleri için bkz. *İstanbul 1920*, Ed. Lawrence Richard Johnson M.A., Çev. Sönmez Taner, İstanbul, 1995; Hülya Toker, *Mütareke Döneminde İstanbul Rumları*, Ankara, 2006.

⁵¹ Bu konuda bkz. M. Yasin Taşkesenlioğlu, *Millî Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilâtları* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2007.

⁵² *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi*, Sayı 51, Mart 1965, Vesika № 1183.

Müfettişliğini yaptığı bilgisini veren Gökhan Uzgören'in yanı sıra⁵³ aynı ve benzeri bilgileri Haluk San, Kazım Altınok ve Türkiye İzcilik Federasyonu'nun yayımladığı kitaplar da tekrarlamıştır.⁵⁴

Genç Dernekleri ile Mustafa Kemal Paşa arasında bağ kurma gayretinde kullanılan söz konusu belge, tarafımızdan da referans verilen Umumî Müfettişlik'ten Harbiye Nezareti'ne gönderilen Rapor'dur. Raporun tarihi bahsedildiği üzere 1915 ya da 1916 değil, 7 Kasım 1920'dir. 1916'da derneklerin Umumî Müfettişi Von Hoff Paşa'dır. Zaten derneklerin kurulduğu tarih 17 Nisan 1916'dır ki 1915-1916 yılları arası Genç Dernekleri henüz kurulmamıştır. Ayrıca Atatürk'ün bu tarihlerde miralay rütbesi ile derneklere "Umumî Müfettiş" olarak atandığına dair herhangi bir belge de mevcut değildir. Daha sonraki yıllarda da Atatürk derneklere herhangi bir görev almamıştır. Von Hoff'tan boşalan göreve daha önce belirtildiği gibi önce Mustafa Asım Bey vekâleten, daha sonra Halil Sami Bey asaleten atanmıştır. Bahsedilen raporun altında bulunan imza ise Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumîsi unvanıyla Halil Sami Bey'e aittir. Rapordan sonra ise dernekler ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmıyor.

İşlevini Mütareke döneminde yitiren dernekler fiilen de olsa varlığını bir süre daha devam ettirmesine rağmen ne zaman tamamen kapandığına dair kesin bir yargıda bulunulamıyor. Bunun yanı sıra Cumhuriyet döneminde Genç Dernekleri'nin tekrar kurulması için çalışmalar başlamıştır. Ancak önce Maarif Vekâleti ile Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekâleti arasındaki karmaşa, sonra da 1929 ekonomik bunalımı yüzünden dernekler tekrar kurulamamıştır.⁵⁵

Sonuç

Günümüzde bütün dünya gençliğine hitap eden ve hemen her ülkede var olan izcilik teşkilâtı, görüldüğü üzere bugünkü görüntüsünden daha farklı bir anlayışla, başlangıçta askerî bir anlayışta ortaya çıkmıştı. Tabii ki bu durumun oluşmasında yaşanan savaş dönemleri ve dolayısıyla genç ve bünyeye sağlam nüfusa olan ihtiyacın etkisi vardı. Osmanlı devletinde de durum böyle oldu. Doğal sonuç olarak devletin resmen izciliği kurması ve kendi kontrolüne alması paramiliter bir yapının ortaya çıkmasına zemin hazırladı. Yeterli donanımına sahip olmayan Osmanlı, yurt dışından izci reisleri getirterek memlekette izci örgütlenmesini sağlamaya çalıştı. Bunda devletin dış politikadaki eğilimleri de belirleyici rol oynamıştı. Nitekim yaklaşan dünya savaşı tehlikesi karşısında

⁵³ Uzgören, *age.*, s.19-21.

⁵⁴ Haluk San, *Belgeleri ile Türk Spor Tarihinde Atatürk*, 1981, s.39-41; Kazım Altınok, *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*, Neyir Matbaası, Ankara, 1992, s.85-89; *Türk İzciliğinin 90. Yılı (1912-2002)*, s. 18-20, 37.

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Balcıoğlu, *agm.*, s.154.

İngiltere ile yakınlaşma eğilimine bağlı olarak İngiliz asıllı uzman Parfitt izçilik teşkilâtını kurmak üzere Türkiye'ye davet edilmişti. Ardından ibre Almanya'ya yönelince bu kez Alman asıllı Von Hoff aynı amaçla tercih edilmişti. Birinci Dünya Savaşı boyunca Alman ekolü Osmanlı ordusunda olduğu gibi izçi faaliyetlerinde de etkisini gösterdi. Türk izçiliği, Millî Mücadele döneminde sönük kalmasına rağmen varlığını devam ettirebildi. 1914'teki resmî kuruluşundan itibaren yaklaşık on yıllık deneyim, Cumhuriyet dönemindeki Türk izçiliğinin alt yapısını oluşturmuş oldu.

Kaynaklar

- AKTAŞ, Refik Necdet (1973) *Atatürk'ün Bağımsızlık Savaşı Nasıl Hazırlandı*, Varlık, İstanbul.
- ALTINOK, Kazım (1992) *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*, Neyir Matbaası, Ankara.
- BALCIOĞLU, Mustafa (1999) Osmanlı Genç Derneklerinden İnkılâp Gençleri Derneklerine, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt XV, Sayı 43, Mart.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi* [BOA, İstanbul][İlk rakam Dosya numarasına ikinci rakam gömlek numarasına işaret eder.]
Medis-i Vükela Mazbataları [MV] 187/57; 194/34; 285/80.
Dabiliye Nezâreti Mebânî-i Emîriye ve Hapishâneler Müdüriyeti [DH.MB.HPSM] 13/72.
Dabiliye Nezâreti Umûr-ı Mahallîye-i Vilâyât Müdüriyeti [DH.UMVM] 149/15
- Düstur* (1928) Tertib-i Sani, Cilt VIII, İstanbul, 1928.
- Fon Hoff (1933/1917) Genç Derneklerinin Şimdiye Kadar Teşkilâtı ve Tevsii, *Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası* [OGDM], Sayı 1, 1 Eylül/14 Eylül.
- Fon Hoff (1334/1918) *Osmanlı Genç Dernekleri, Ehemmiyeti, Maksadı Nedir? Ne Surette Çalışacaktır?*, İstanbul.
- Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Arşiv Müdürlüğü Arşivi* [ATASE, Ankara]
K[atalog] 51, G[ömlek]144, B[elge] 144-1; K.211/G.219.
- Güç Dernekleri Programı* (1330) Matbaa-i Askeriye-i Süleymaniye, İstanbul.
- Hadisat* (1334) № 17, 5 Teşrin-i Sani.
- Harp Tarihi Vesikaları Dergisi* (1965) Sayı 51, Mart, Vesika № 1183.
- İdman* (1330) 6 Nisan, № 27; 14 Nisan, № 28.
- İzçi Ocağının İç Nişannamesi* (1330/1914) Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul.
- Kâzım Nami (1343) *Mektedirde Ablakı Nasıl Telkin Etmeli*, İstanbul.
- Lord KINROSS (2006) *Atatürk Bir Milleti Yeniden Doğuşu*, Çev. Necdet SANDER, 18. Basım, Altın Kitaplar, Kİstanbul.
- OBRUK, İnkılâp, *İzçilik*, Ankara, b.y.y.
- Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası*.
- SAN, Haluk (1981) *Belgeleri ile Türk Spor Tarihinde Atatürk*, b.y.y.

- SARISAMAN, Sadık (2000) Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi [OTAM]*, Sayı 11.
- PARFITT, Harold, *İzçilik Bilgileri Tatbikath İzci Muhtırası (Uygulamalı İzci Günlüğü)* (2004) Çev. Mehmet Raif, İbrahim KURAK (Haz.) Ankara.
- BADEN-POWELL, Robert (1339) *İzçilik*, Tercüme eden: Mustafa Rahmi, İstanbul.
- TANSEL, Fevziye Abdullah (1979) Türk Gücü Derneği, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi Ahmet Caferoğlu Özel Sayısı*, Cilt I, Sayı 10, Ankara.
- TOPRAK, Zafer (1985) II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, Cilt II, Sayı 17, 14 Ekim.
- TURGUD, Saim (1946) Vefa Gençlik Kulübü, *Aylık Ansiklopedi*, Cilt II, 1 Mayıs 1945-15 Nisan 1946, İstanbul.
- Türk Gücü’nün Umumi Nizamu* (1329) Matbaa-i Hayriye ve Şurekası, İstanbul.
- Türkiye İdman Mecmuası* (1339) Sayı 9, 13 Mart.
- Türk İzçiliğinin 90. Yılı (1912-2002)* (2002) Y. Ertuğrul TURHAL (Haz.), Türkiye İzçilik Federasyonu , Ankara.
- Türk Yurdu* (1999) Tutubay Yayınları, Ankara. Cilt II (3-4)/35 (1912-1913); Cilt II (3-4)/37 (1913); Cilt II (5-6)/67 (1914).
- UZGÖREN, Gökhan (2000) *Türk İzçilik Tarihi*, Papatya Yayınları, İstanbul.
- VUIBERT, Paul, *İzçilik (Altın Ordu)* (1912) Yazan: Bir Yurdcu, İstanbul.